

PEEGLITE RAAMAT

E. O. Chirovici

PEEGLITE RAAMAT

Inglise keelest tõlkinud Maria Lepik

Originaali tiitel:
E. O. Chirovici
The Book of Mirrors
Century, 2017

Toimetanud Priit Põhjala

Kujundanud: UNO Werbeagentur München
Kaanepilt: Arcangel / Robin Vandenabeele, mauritius images /
Norman Wharton / Alamy, mauritius images / Pixtal / WE098714

Copyright © RightsFactory SRL 2017
Tõlge eesti keelde © Maria Lepik ja Tänapäev, 2017

ISBN 978-9949-85-108-9

Trükitud AS-i Pakett trükikojas

*Mu naisele Mihaelale, kes pole kunagi unustanud,
kes me päriselt oleme ja kust me tulime.*

Enamik inimesi on teised inimesed.

– Oscar Wilde

Esimene osa

PETER KATZ

*Mälestused on nagu kuulid. Mõni vihiseb mööda
ja vaid ehmatas sind. Teised rebivad su lõhki ja
jätavad piinlema.*

– Richard Kadrey, „Kill the Dead”

Sain kaastööpakkumise jaanuaris, kui kõik agentuuris taastusid alles pühadejärgsest pohmellist.

Kiri oli rämpspostikaustast osavalt mööda põigelnud ja jõudnud mu kirjakasti, kus moodustas järjekorra veel umbes mõne tosina teisega. Heitsin pilgu teemale ja leidsin selle huviäratava olevat, nii et printisin kirja koos kaasasoleva pooliku käsikirjaga välja ja panin need lausahtlisse. Kuna olin ametis ühe tehingu sõlmimisega, tulid need mulle meelde alles kuu lõpus. Avastasin paberid kaastööpakkumiste hunnikust, mida mul oli plaanis lugeda puhkuse ajal, uuesti ühel nädalavahetusel, mis pikenes tänu Martin Luther Kingi päevale.

Pakkumise alla oli kirjutatud „Richard Flynn” ja see kõlas järgmiselt:

Hea Peter

Minu nimi on Richard Flynn ja kakskümmend seitse aastat tagasi õppisin ma Princetoni inglise keelt. Unistasin kirjanikuks saamisest, avaldasin ajakirjades paar lühilugu ja kirjutasin isegi kolmesajaleheküljelise romaani, mille heitsin kõrvale pärast seda, kui hulk kirjastajaid oli selle tagasi lükanud (ja mida ma isegi pean nüüd keskpäraseks ja igavaks). Pärast seda sain tööd ühes väikeses reklaamibüroos New Jerseys ja tegutsen sel alal tänini. Esialgu petsin end uskuma, et reklaamindust võib pidada

samaväärseks kirjandusega ja ühel päeval hakkas jälle kirjanikuks. Midagi niisugust muidugi ei juhtunud. Arvan, et enamiku jaoks tähendab täiskasvanuks saamine kahjuks seda, et sa omandad võime oma unistused karpilukustada ja see siis East Riverisse visata. Paistab, et ma ei olnud selle reegli puhul mingi erand.

Kuid paar kuud tagasi sain teada midagi olulist, mis meenutas mulle hulka traagilisi sündmusi, mis leidsid aset 1987. aasta sügisel ja talvel, minu viimasel aastal Princetonis. Küllap teate, kuidas sellega on: arvate, et olete midagi unustanud – mõne sündmuse, inimese, olukorra –, ja siis korruga leiata, et see mälestus on teie pea mõnes salajas toas kuhtunud, alati seal, nagu oleks see juhtunud alles eile. Justkui avaks kola täis vana kapi – piisab vaid ühe karbi liigutamisest, et kõik tulvana kaela sajak.

See asi oli nagu sütik. Tund aega pärast uudise kuulmist mõtlesin endiselt, kui tähtis see on. Istusin laua taha ja hakkasin mälestustest haaratuna kirjutama. Kui lõpetasin, oli kell ammu üle südaöö ja ma olin kirjutanud rohkem kui viis tuhat sõna. Nagu oleksin äkitselt uuesti oma olemuse avastanud, pärast selle täielikku unustamist. Kui läksin vannituppa hambaid pesema, näis, nagu vaataks peeglist vastu keegi teine.

Esimest korda üle aastate uinusin tabletti võtmata ja järgmisel päeval, öelnud inimestele büroos, et olen kaks nädalat haigena kodus, jätkasin kirjutamist.

Nende 1987. aasta kuude sündmused tulid mulle meelde niisuguse väe ja selgusega, et muutusid kiiresti elavamaks ja võimsamaks kui miski muu minu senises elus. Otsekui oleksin ärganud sügavast unest, mille jooksul mu mõistus oli hääletult valmistunud hetkeks, kui

hakkan kirjutama sündmustest, mille peategelased on Laura Baines, professor Joseph Wieder ja mina.

Loomulikult, arvestades traagilist lõppu, oli lugu omal ajal jõudnud ka ajalehtedesse, vähemalt osaliselt. Mind ennastki ahistasid jupp aega politseiuurijad ja reporterid. See oli üks ajendeist, mis viis minu lahkumiseni Princetonist ja magistrikraadi saamiseni Cornellis, elades kaks pikka üksluist aastat Ithacas. Aga mitte keegi ei saanud kunagi teada kogu lugu, lugu, mis muutis mu elu igaveseks.

Nagu öeldud, sattusin tõe peale juhuslikult paar kuud tagasi, ja taipasin, et pean seda teistega jagama, kuigi viha ja tusk, mida tundsin ja endiselt tunnen, olid ülevoolavad. Ent mõnikord võivad vihkamine ja valu olla niisama mõjus kütus kui armastus. Selle taipamise tulemuseks on käsikiri, mille hiljuti lõpetasin, pärast pingutust, mis imes mu füüsiliselt ja vaimselt tühjaks. Panen kirjaga kaasa näite, mis on kooskõlas teie veebisaidilt leitud juhtnõuridega. Käsikiri on valmis ja ootab esitamist. Kui olete huvitatud terve teksti lugemisest, saadan selle teile kohe. Selle tööpealkiri on „Peeglite raamat“.

Lõpetan nüüd, sest mu sülearvuti ütleb, et olen juba ületanud pakkumises lubatud viiesaja sõna piiri. Pealegi mul polegi enda kohta palju rohkemat öelda. Sündisin ja kasvasin Brooklynis, ma pole kunagi olnud abielus ega saanud lapsi, osaliselt, ma usun, seetõttu, et pole kunagi päriselt unustanud Laurat. Mul on vend, Eddie, kes elab Philadelphias ja keda ma näen väga harva. Mu karjäär reklaaminduses on olnud sündmustevaene, puuduvad nii silmapaistvad saavutused kui ka ebameeldivad seigad – pimestavalt hall elu, mis on peidetud Paabeli varjude vahele. Praegu olen loovjuht keskpärasest agentuuris

Manhattanil, üsna Chelsea lähedal, kus olen elanud kauem kui kaks aastakümnet. Ma ei sõida Porschega ega broneeri tube viietärnihotellides, ent ei pea muretsema ka selle pärast, mida toob järgmine päev, vähemalt mitte rahalises mõttes.

Täna teid teie aja eest ja palun andke mulle teada, kas soovite lugeda kogu käsikirja. Mu aadressi ja telefoninumbri leiate altpoolt.

Lugupidamisega
Richard Flynn

Järgnes aadress Penn Stationi lähedal. Tundsin seda piirkonda hästi, kuna olin seal ise mõnda aega elanud.

Pakkumine oli üsna ebaharilik.

Olin selle viie aasta jooksul Bronson & Mattersis agendina töötades lugenud sadu, kui mitte tuhandeid kaastööpakkumisi. Agentuuris, kus olin alustanud nooremassistendina, oli alati kehtinud avatud pakkumiste poliitika. Enamik pakkumisi olid kohmakad, elatud, neist puudus see miski, mis annab aimu, et võimalik autor räägib isiklikult sinuga, mitte lihtsalt ühega sadadest agentidest, kelle nimed ja aadressid leiab Literary Market Place'i andmebaasist. Mõni pakkumine oli liiga pikk ja täis tarbetuid üksikasju. Kuid Richard Flynn'i kiri ei sobinud mitte ühtegi neist kategooriatest. See oli mõttetihe, hästi kirjutatud ja ennekõike õhkus sellest inimlikku soojust. Ta ei öelnud, et oli ühendust võtnud vaid minuga, aga olin peaaegu kindel, suutmata öelda miks, et just nii see oli. Mingil põhjusel ei olnud ta pidanud sobilikuks selles napis läkituses tunnistada, et oli valinud minu.

Lootsin, et mulle meeldib käsikiri niisama palju, kui oli meeldinud pakkumine, ja et suudan anda positiivse vastuse mehele, kes oli selle saatnud, mehele, kelle vastu tundsin mingil seletamatul põhjusel juba salajast sümpaatiat.

Tõtsin kõrvale teised käsikirjad, mida olin plaaninud vaadata, tegin kohvi, seadsin end elutoa diivanile sisse ja hakkasin lugema.

Üks

Enamiku ameeriklaste jaoks oli 1987 aasta, mil börs kerkis kõrgustesse, et siis kohe kolinal alla kukkuda, mil Irangate kõigutas endiselt Ronald Reagani positsiooni Valges Majas ja mil meie kodudesse hakkas tungima „Vaprad ja ilusad”. Minu jaoks oli see aasta, mil ma armusin ja sain teada, et saatan on päriselt olemas.

Olin olnud Princetoni õpilane veidi üle kolme aasta ning elas sin koledas Bayard Lane'i majas kunstimuseumi ja teoloogia-seminari raamatukogu vahel. Maja esimesel korrusel olid elutuba ja avatud köök ning teisel kaks oma vannittoa ja kaheinimese-woodiga magamistuba. See oli vaid kümneminutise jalutuskäigu kaugusel McCosh Hallist, kus toimus suurem osa minu inglise keele loengutest.

Ühel oktoobrikuu pärastlõunal, kui koju jõudsin ja kööki astusin, leidsin sealt oma üllatuseks eest keskelt lahku löödud pikkade blondide juustega pika saleda neiu. Ta heitis mulle sõbraliku pilgu paksu raamiga prillide tagant, mis andsid talle ühtaegu range ja seksika ilme. Ta üritas tuubist sinepit pigistada, taipamata, et kõigepealt tuleb eemaldada fooliumtihend. Keerasin korgi maha, võtsin tihendi pealt ja andsin tuubi talle tagasi. Ta tänas mind, määrides tihket kollast pastat üle hiiglasuure viineri, mille äsja keetnud oli.

„Ole sa tänatud,” ütles ta aktsendiga, mille oli kaasa toonud Kesk-Läänest ja mille varjamine pelgalt selleks, et moega kaasas käia, näis ta suhtuvat vastumeelsusega. „Tahad ka?”

„Ei, pole vaja, aitäh. Muide, mina olen Richard Flynn. Kas sina oled uus üürnik?”

Ta noogutas. Ta oli võtnud viinerist näljase suutäie ja üritas seda nüüd enne vastamist kiiresti alla neelata.

„Laura Baines. Meeldiv tutvuda. Kas sellel inimesel, kes siin enne mind elas, oli lemmikloomaks skunk või midagi? Selle haisu peale seal üleval võivad ninakarvad välja kukkuda. Aga ma pean toa niikuinii üle värvima. Ja kas boileril on midagi viga? Pidin pool tundi ootama, et vesi soojaks läheks.”

„Kõva tossaja,” selgitasin. „Ma mõtlen seda tüüpi, mitte boilerit, ja mitte ainult sigaretid, kui taipad, mida ma silmas pean. Aga muidu on ta tore mees. Ta otsustas üleöö vaba aasta võtta ja läks tagasi koju. Tal vedas, et omanik ei sundinud teda ülejäänud aasta eest maksma. Ja mis boilerisse puutub, siis kolm torulukkseppa on seda parandamas käinud. Siiani pole vedanud, aga ma olen endiselt lootusrikas.”

„Head reisi,” ütles Laura suutäite vahele, pöördudes varasema üürniku poole. Seejärel osutas ta köögileil olevale mikrolaineahjule. „Teen popkorni ja siis vaatan veidi telekat – CNN-is näidatakse Jessicat.”

„Kes on Jessica?” küsisin.

Mikrolaineahi tegi kõlksu, andes märku, et popkorn on valmis. Laura võttis kraanikausi kohalt kapisügavustest klaaskaasi.

„Jessica McClure on üks tüdrukutirts, kes kukkus Texases kaevu,” selgitas ta. „CNN edastab päästeoperatsiooni otse-eeetris. Kuidas sa sellest kuulnud pole? Kõik räägivad sellest.”

Ta pani popkorni kaussi ja viipas mulle, et talle elutuppa järgneksin.

Istusime diivanile ja ta lülitas teleri sisse. Natuke aega ei öelnud me kumbki midagi, vaadates, kuidas sündmused ekraanil lahti rullusid. Oli vaikne soe oktoober, peaaegu ilma tava-pärase vihmata, ja klaasist lükandustel roomas aeglaselt tüüne hämarik. Taamal laius Trinity kirikut ümbritsev sünge ja saladuslik park.

Laura lõpetas viineri söömise ja võttis kausist peotäie popkorni. Näis, nagu oleks ta mind täielikult unustanud. Teleri-ekraanil selgitas insener reporterile, kuidas edeneb töö paralleelses šahtis, mille kaudu päästjad pidid ligi pääsema maa all lõksus olevale lapsele. Laura viskas sussid jalast ja tõmbas jalad diivanile enda alla. Märkasin, et ta varbaküüned on värvitud lillaks.

„Mida sa õpid?” küsisin temalt viimaks.

„Teen magistrikraadi psühholoogias,” ütles ta telerilt pilku tõstmata. „See on mul teine. Üks on juba matemaatikas Chicago Ülikoolist. Sündisin ja kasvasin Illinois’s Evanstonis. Oled seal käinud? Seal, kus rahvas mälu Red Mani* ja põletab riste?”

„Ma arvasin, et seda tehakse Mississippis,” ütlesin. „Ei, ma pole kunagi Illinois’s käinud. Sündisin ja kasvasin Brooklynis. Olen Kesk-Läänes olnud vaid korra, ühel suvel, kui olin vist viisteist ja läksin isaga Missourisse Ozarksi kala püüdma. Külastasime ka St. Louis’t, kui mul õigesti meeles on. Psühholoogia, pärast matemaatikat?”

„Noh, mind peeti koolis teatud mõttes geeniuseks,” ütles ta. „Keskkoolis võitsin igasuguseid rahvusvahelisi matemaatikavõistlusi ja kahekümne ühe aastaselt olin juba lõpetanud magistriõpingud ja valmistusin doktorantuuriks. Aga ma loobusin kõikidest stipendiumidest ja tulin siia psühholoogiasse. Magistrikraad aitas mul ühte uuringusse pääseda.”

---

* USA-s müüdav närimistubakas. (Siin ja edaspidi tõlkija märkused.)

„Olgu, aga sa pole veel mu küsimusele vastanud.”

„Kannata pisut.”

Ta pühkis särgilt popkornipuru.

Mäletan seda hästi. Tal olid jalas kivipesuteksased, sellised mitme lukuga, mis sel ajal moodi hakkasid minema, ja seljas valge T-särk.

Ta läks külmkapist kokat võtma ja küsis, kas ma tahan ka. Ta avas purgid, pistis kummassegi kõrre ja tuli tagasi diivani juurde, ulatades ühe purgi mulle.

„Suvel pärast lõpetamist armusin ühte poissi Evanstonist. Ta oli puhkuseks koju tulnud. Ta tegi MIT-is* magistrikaadi elektroonikas, midagi seoses arvutitega. Kena ja silmanähtavalt nutikas noormees nimega John R. Findley. Ta oli minust kaks aastat vanem ja me teadsime teineteist põgusalt keskkoolist. Aga kuu aega hiljem varastas ta minult Julia Craig, üks rumalamaid olendeid, keda ma kunagi kohanud olen, mingit sorti hominiid, kes oli õppinud hääldama umbes tosinat sõna, vahatama jalgu ja kasutama nuga ja kahvli. Taipasin, et olen hea võrrandites ja integraalides, aga mul pole õrna aimugi, kuidas mõtlevad inimesed üldiselt ja mehed konkreetselt. Mõistsin, et kui ma asja käsile ei võta, veedan ülejäänud elu ümbritsetuna kassidest, merisigadest ja papagoidest. Seepärast ma siia tulingi, järgmisel sügisel. Ema muretses ja üritas mu meelt muuta, aga ta tundis mind juba piisavalt hästi, teadmaks, et lihtsam oleks õpetada mind luuavarre seljas lendama. Nüüd läheb viimane aasta ja ma pole oma otsust hetkekski kahetsenud.”

„Ka minul on viimane aasta. Kas sa oled õppinud seda, mida soovisid?” küsisin. „Ma pean silmas seda, kuidas mehed mõtlevad.”

Esimest korda vaatas ta mulle otse silma sisse.

---

* Massachusetts Institute of Technology – Massachusettsi Tehnoloogiainstituut.

„Ma pole kindel, aga usun, et olen edusamme teinud. John läks Godzillast lahku vaid mõni nädal hiljem. Ma pole sellest alates ta kõnedele vastanud, kuigi ta on kuude kaupa üritanud minuga ühendust saada. Võib-olla olen lihtsalt valiv.”

Ta tegi kokale lõpu peale ja pani tühja purgi lauale.

Vaatasime Texase tüdrukutirtsu päästmist ja lobisesime pea-aegu südaööni, juues kohvi ja käies aeg-ajalt hoovis, et suitsetada Marlborosid, mis ta oma toast oli toonud. Vahepeal aitasin tal sisse tuua ülejäänud asjad tema vana Hyundai pakiruumist, mis oli pargitud garaaži.

Laura oli tore, tal oli naljasoont ja ma taipasin, et ta on palju lugenud. Nagu iga teine värske täiskasvanu, olin minagi pulbitsev hormoonipundar. Tüdrukut mul sel ajal polnud ja ma tahtsin meeleheitlikult seksida, kuid mäletan selgelt, et alguses ei mõelnud ma hetkekski võimalusele temaga voodisse minna. Olin kindel, et tal on oma poiss, kuigi me ei rääkinud sellest kordagi. Aga ma olin meeldivalt häiritud väljavaatest, et hakkab jagama maja naisega – miski, mida ma polnud kunagi varem teinud. Nagu oleksin äkitselt saanud juurdepääsu saladustele, mis varem olid olnud keelatud.

Tegelikult mulle ülikoolis ei meeldinud ja ma tahtsin kangesti viimase aasta ära lõpetada ja sealt jalga lasta.

Olin sündinud ja kasvanud Brooklynis Williamsburgis Grand Streeti lähedal, kus kodud olid palju odavamad, kui need on tänapäeval. Ema õpetas Bed-Stuy Poiste ja Tüdrukute Keskkoolis ajalugu ning isa oli Kings County haiglas velsker. Ma ei olnud tööliklassist, kuid tundsin, nagu oleksin, arvestades seda sinikraede naabruskonda, kus ma elasin.

Kasvasin üles suuremate materiaalsete raskusteta, kuid samas ei saanud mu vanemad lubada paljutki, mida soovisime. Brooklynlased tundusid mulle põnevad ja ma tundsin end selles

eri rasside ja kommete paablis kui kala vees. Seitsmekümnendad olid New Yorgi linnale raske aeg ja ma mäletan, et paljud olid puruvaesed ja vägivald laialt levinud.

Princetoni saabudes liitusin paari akadeemilise ühinguga, astusin ühte neist kuulsatest The Streeti söömisklubidest* ja veetsin aega Triangle Clubi amatöörnäitlejate seltsis.

Ühele eksootilise nimega kirjandusringile lugesin ette hulga oma keskkooli lõpu poole kirjutatud lühilugusid. Ringi vedas üks enam-vähem kuulus kirjanik, kes oli ülikoolis külalisõppejõud, ja selle liikmed võistlesid üksteisega inglise keele piinamises eesmärgiga luua mõttetuid luuletusi. Kui nad taipasid, et minu lood on stiililt „klassikalised” ja ma leian inspiratsiooni Hemingway ja Steinbecki romaanidest, hakkasid nad mind vaatama kui veidrikku. Igatahes veetsin aasta hiljem oma vaba aja raamatukogus või kodus.

Enamik õpilasi pärines idaranniku keskklassist, kes oli kuuekümnendatel, kui kogu nende maailm näis kokku varisevat, üle elanud suure ehmatus ja õpetanud oma võsuke siin, et see hulus ei korduks. Kuuekümnendatel olid muusika, marsid, armastuse suvi, eksperimenteerimine narkootikumidega, Woodstock ja kontratseptiivid. Seitsmekümnendatel nähti Vietnami õudusunenäo lõppu ning tehti tutvust diskot, alt laienevate pükste ja rassilise emantsipatsiooniga. Nii oli mul tunne, et kaheksakümnendates pole midagi enneolematut ja meie põlvkond on rongist maha jäänud. Härra Ronald Reagan oli nagu riuklik vana šamaan kokku kutsunud viiekümnendate vaimud, et rahva mõistust segi ajada. Raha hävitas ükshaaval kõikide teiste jumalate altarid, valmistudes esitama oma võidutantsu, samal ajal kui prullakad inglid, kauboikübarad blondidel lokkidel, skandeerisid hümni vabale ettevõtelsele. *Edasi, Ronnie, edasi!*

* Princetoni üliõpilaste söömis- ja ajaveetmiskohad. Piirkonda, kus need asuvad, kutsutakse kõnekeeli The Streetiks.